

ПРОГРАМА

вступного іспиту зі спеціальності
011 Освітні, педагогічні науки
для здобувачів вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня

ВСТУПНЕ СЛОВО

Програму вступного іспиту до аспірантури за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки складено з урахуванням програми рівня вищої освіти магістра зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. Програму розроблено відповідно до сучасних тенденцій розвитку освіти та педагогічної науки, що відображає мету, зміст, методи, засоби, форми організації та контроль освітньої діяльності, а також логіку, методи та методику науково-педагогічних досліджень.

Метою вступного іспиту є виявлення рівня підготовленості вступників до подальшого студіювання теоретичних і прикладних питань в галузі освіти й педагогіки, розвитку загальних та професійних компетентностей науковця, дослідника, викладача, формування загальнолюдських, професійних цінностей і ставлення, що є ключовими для сучасної людини та фахівця в галузі освіти.

В основу розробки програми вступного іспиту покладено нормативно-правове забезпечення освітньої галузі, сучасні тенденції міжнародного освітнього простору, теорія і методологія педагогічної науки.

Програма вступного іспиту містить два розділи: у *першому* – містяться загальнотеоретичні питання, а в *другому* – питання дисциплін фахового спрямування.

Зміст Програми вступного іспиту охоплює:

- поняттєво-категоріальний апарат педагогіки;
- педагогічну науку в історичному дискурсі;
- розвиток освіти у контексті міжнародного освітнього простору;
- наукове дослідження: алгоритм реалізації, методи дослідження;
- нормативно-правову базу вітчизняної освіти;
- теорію навчання (дидактику) вищої школи.

Вимоги до знань та умінь майбутніх аспірантів.

Майбутній аспірант повинен *знати*: історію розвитку педагогіки, структуру та функції навчальної дисципліни, бути ознайомленим із основними педагогічними концепціями, підходами та поглядами вітчизняних і зарубіжних учених щодо проблем освіти й виховання; предмет навчальної дисципліни: закони і закономірності, принципи, концепції та перспективи розвитку педагогіки як науки й навчальної дисципліни; тенденції та перспективи розвитку освіти в Україні та у розвинутих країнах світу; особливості пізнавальних процесів, шляхів забезпечення успішного виховання, навчання і розвитку особистості; можливості застосування інформаційно-комунікаційних технологій; нормативні та законодавчі документи про освіту.

Майбутній аспірант повинен *вміти*: послідовно і систематично розвивати вміння аналізувати вплив історичних, культурних, філософських, психологічних, економічних, соціальних чинників і підходів на специфіку розвитку вищої освіти в різних країнах світу; вільно оперувати педагогічними знаннями, використовувати досвід сучасного викладання педагогіки та інших дисциплін; визначати завдання педагогічної науки відповідно до замовлення суспільства у сфері освіти; застосовувати теоретичні й емпіричні методи педагогічного дослідження; практично використовувати методи розробки навчальних планів і робочих програм у закладі вищої освіти, враховувати динаміку та тенденції розвитку змісту освіти; правильно обирати та застосовувати методи і методики науково-педагогічних досліджень.

Розділ 1. Загальнотеоретичні питання

1. Педагогіка як наука про виховання, навчання та розвиток особистості.
2. Ретроспективний аналіз розвитку педагогіки (етапи розвитку педагогіки: донауковий етап; етап накопичення та систематизації досвіду педагогічної взаємодії; етап виникнення теоретичних концепцій виховання і освіти; сучасний етап розвитку педагогічної науки).
3. Основні категорії педагогіки.
4. Методологія педагогіки.
5. Структура педагогіки, її зв'язок з іншими науками.
6. Завдання педагогіки на сучасному етапі розвитку суспільства.
7. Різноманітність альтернативних течій зарубіжної педагогіки.
8. Українська народна педагогіка – джерело наукової педагогіки.
9. Виховання, писемність, педагогічні ідеї громадських та освітніх діячів минулого.
10. Виховання, школа та педагогічна думка Київської Русі (IX-перша пол. XIII ст.).
11. Перші заклади вищої освіти в українських землях.
12. Розвиток освіти і педагогічної думки в Україні у XVII столітті.
13. Головні тенденції розвитку освіти та педагогічної думки України в другій половині XIX – на початку XX ст.
14. Розвиток національного шкільництва і педагогіки в XX ст.
15. Школа, виховання та педагогічна думка в країнах Стародавнього Сходу, Греції та у часи Римській імперії.
16. Розвиток школи, виховання та педагогічних ідей у середньовічній Європі.
17. Шкільництво, виховання та педагогічна думка країн західної Європи в XVII – XVIII ст.
18. Розвиток школи та педагогіки в країнах Європи в XIX ст.
19. Міжнародні тенденції розвитку школи та педагогічної думки зарубіжних країн наприкінці XX – на початку XXI ст.
20. Особливості розвитку освіти у контексті Європейського вектору.
21. Міжнародні освітні організації.
22. Міжнародні дослідження розвитку освіти.
23. Глобалізація як чинник впливу на розвиток освіти.
24. Тенденції реформування сучасних освітніх систем.

25. Навчання упродовж життя: сутність, принципи, підходи.
26. Формальне, неформальне, інформальне навчання.
27. Розвиток професійної освіти у компаративному дискурсі.
28. Стандартизація змісту освіти.
29. Наукові дослідження як шлях вирішення проблем педагогіки.
30. Напрями наукових досліджень у галузі педагогіки.
31. Система філософських, пізнавальних і загальнотеоретичних принципів, які визначають програму і способи досліджень.
32. Методологічні принципи організації науково-педагогічних досліджень.
33. Вимоги до організації науково-педагогічної діяльності та дослідження в цілому.
34. Характеристика етапів наукового дослідження у галузі педагогіки.
35. Поняття виміру у педагогіці, шкали вимірювання.
36. Класифікація методів науково-педагогічного дослідження.
37. Аналіз і оформлення результатів дослідження.
38. Фундаментальні, методологічні, теоретичні, прикладні, порівняльні дослідження у галузі педагогіки.
39. Методи вивчення літератури та добір емпіричного матеріалу як етапи наукового дослідження у галузі педагогіки.
40. Поняття про систему освіти.
41. Порівняльний аналіз освітніх систем.
42. Проблеми реформування системи вищої освіти в Україні.
43. Шляхи інтеграції системи освіти України у світову освітню систему.
44. Державні стандарти освіти в Україні.
45. Структура загальноосвітньої і професійної школи в Україні.
46. Ліцензування та акредитація закладів освіти в Україні.
47. Акредитація освітньо-професійних, освітньо-наукових програм.
48. Нормативно-правова база розвитку освіти в Україні.
49. Закон України «Про освіту» (2017): стратегічні орієнтири реформування системи освіти.
50. Закон України «Про вищу освіту» (2014): модернізація системи вищої освіти.
51. Педагогічний процес як система.
52. Сутність професійної діяльності науково-педагогічного працівника.
53. Технологія дистанційного навчання.
54. Діяльнісний підхід в освітньому-процесі вищої школи.
55. Компетентнісний підхід у підготовці фахівців.
56. Види педагогічних технологій.
57. Зміст навчання.
58. Форми і методи навчання у вищій школі.
59. Контроль та оцінювання знань, умінь і навичок здобувачів вищої освіти.
60. Функції педагогічного контролю.

Розділ 2. Питання дисциплін фахового спрямування

1. Особистість та умови її розвитку.

2. Я-концепція особистості та проблеми виховання.
3. Індивід і індивідуальність.
4. Біологічні і соціальні фактори розвитку особистості та їх взаємодія.
5. Роль діяльності у розвитку особистості.
6. Середовище розвитку особистості: географічне, соціальне, родинне середовище.
7. Соціалізація і становлення особистості.
8. Фактори соціалізації.
9. Роль виховання у розвитку людини й формуванні її особистості.
10. Вікова періодизація у педагогіці: історія, сучасні підходи, проблеми і тенденції.
11. Поняття дидактики. Основні категорії дидактики.
12. Дидактика та методика викладання окремих предметів.
13. Методологія процесу навчання.
14. Основні функції навчання: освітня, виховна, розвивальна. Шляхи їх реалізації.
15. Основні компоненти процесу навчання: цільовий, мотиваційно-стимулюючий, змістовний, операційно-дієвий, контроль-регулюючий, оцінно-результуючий.
16. Характеристика учіння як діяльності.
17. Характеристика основних ланок навчального процесу у вищій школі.
18. Психолого-педагогічні закономірності оволодіння знаннями, уміннями, навичками, компетентностями.
19. Загальнодидактичні принципи навчання та їх характеристика.
20. Принципи організації навчання у вищій школі.
21. Співвідношення теорії і практики у процесі навчання.
22. Генезис і розвиток продуктивних технологій навчання.
23. Прогностичні моделі навчання XXI ст.
24. Структура процесу засвоєння: первинне сприймання, усвідомлення, осмислення, закріплення, застосування (характеристика кожного етапу).
25. Контрольно-оцінна діяльність у процесі навчання: принципи, структура, методи, форми діагностики результатів навчання та розвитку особистості.
26. Поняття методів навчання. Підходи до загальнодидактичної класифікації методів навчання.
27. Характеристика методів навчання за джерелом знань.
28. Характеристика методів навчання за характером пізнавальної діяльності.
29. Характеристика методів навчання за спрямованістю діяльності учителя та учня.
30. Критерії вибору методів навчання (емпіричний та технологічний підходи).
31. Загальне поняття про форми організації навчання.
32. Система форм організації навчання: історія проблеми та сучасні здобутки.
33. Класно-урочна система як різновид масового навчання.
34. Лекційно-семінарська система навчання у сучасній вищій школі: ефективність і перспективи розвитку.
35. Кредитно-трансферна система навчання.

36. Позааудиторні форми навчання: системний підхід.
37. Позааудиторні форми організації навчання у вищій школі.
38. Мета, зміст та спрямованість освіти в сучасній школі.
39. Психолого-педагогічні умови інтенсифікації змісту навчання на сучасному етапі розвитку вищої освіти та тенденції його розвитку і вдосконалення.
40. Співвідношення науки і навчального предмета/навчальної дисципліни у змісті освіти.
41. Документи, які відображають зміст освіти та їх загальнопедагогічна характеристика.
42. Навчальна програма і навчальний план у вищій школі.
43. Міжпредметна координація і інтеграційний підхід у вирішенні проблем змісту освіти.
44. Умови оптимізації навчальних планів і програм у закладі загальної середньої освіти та у вищому закладі освіти.
45. Логічна структура процедур і дій при створенні типових і робочих програм.
46. Навчальна книжка як дидактичний феномен: загальна характеристика, функції, тенденції та нові підходи у підручникотворенні.
47. Контроль, перевірка та оцінка знань. Значення, функції та об'єкт контролю-оцінної діяльності.
48. Види контролю знань. Методи контролю-оцінної діяльності на різних вікових етапах розвитку особистості.
49. Дидактичні засоби подолання відставання у навчанні.
50. Проблеми оцінювання результативності навчання.
51. Методи діагностики результативності навчання.
52. Перспективи тестової перевірки знань.
53. Принципи управління освітою.
54. Система управління освітою: її функції та структура.
55. Керівництво навчальною та виховною роботою закладу вищої освіти.
56. Планування роботи школи: зміст, структура, тенденції.
57. Планування роботи закладу вищої освіти: зміст, структура, тенденції.
58. Основні форми методичної роботи у школі.
59. Основні форми методичної роботи у закладі вищої освіти.
60. Сутність понять «управління», «керівництво», «менеджмент» в освіті.

ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Організування та проведення вступних випробувань до аспірантури здійснюється відповідно до Правил прийому до аспірантури Національного університету «Львівська політехніка» у відповідному році.

Вступний іспит зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки проводиться у письмовій формі відповідно до окремого графіку, який затверджується Ректором Університету та оприлюднюється на інформаційному стенді відділу докторантури та аспірантури й офіційному веб-сайті Університету не пізніше, ніж за 3 дні до початку прийому документів.

Екзаменаційні білети вступного іспиту зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки формуються в обсязі програми рівня вищої освіти магістра зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки та затверджуються рішенням Приймальної комісії Національного університету «Львівська політехніка».

Результати вступного іспиту зі спеціальності оцінюються за 100-бальною шкалою.

Екзаменаційний білет вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки містить п'ять питань: два питання з розділу «Загальнотеоретичні питання» і три питання з розділу «Питання дисциплін фахового спрямування» (кожне із п'яти питань екзаменаційного білету оцінюється максимально в 20 балів; максимальна сумарна кількість балів – 100).

Критерії оцінювання кожного питання екзаменаційного білету вступного іспиту зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки є такими:

Оцінка *«відмінно»* (18-20 балів): вступник в аспірантуру демонструє високий рівень оволодіння теоретичним матеріалом щодо змісту питання; надає відповідь на питання самостійно, грамотно і послідовно з вичерпною повнотою; демонструє глибокі та всебічні знання, логічно будує відповідь; висловлює власні міркування, судження, ставлення до тих чи інших проблем; демонструє вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, логічно та обґрунтовано будувати висновки з відповідною аргументацією.

Оцінка *«добре»* (14-17 балів): вступник в аспірантуру демонструє достатній рівень засвоєння теоретичного матеріалу щодо змісту питання; розкриває основний зміст питання, наводить визначення понять, допускаючи незначні порушення в послідовності викладення матеріалу та неточності при використанні наукових термінів; демонструє достатній рівень знань, логічної побудови відповіді; формулює висновки, але припускається певних похибок у логіці аргументації.

Оцінка *«задовільно»* (10-13 балів): вступник в аспірантуру демонструє посередній рівень оволодіння теоретичним матеріалом щодо змісту питання; фрагментарно розкриває зміст питання, основних понять і демонструє лише загальне їх розуміння; у відповіді на питання допускає суттєві помилки; формулює висновки без переконливої аргументації.

Оцінка *«незадовільно»* (0-9 балів): вступник демонструє недостатній рівень розуміння та розкриття змісту питання; відсутність розуміння сутності основних понять; відсутність вміння формулювати висновки та аргументувати їх.

Виконання завдань вступного іспиту зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки передбачає необхідність неухильного дотримання норм та правил академічної доброчесності відповідно до Положення про академічну доброчесність у Національному університеті «Львівська політехніка». За порушення зазначених норм та правил вступники в аспірантуру притягуються до відповідальності згідно з вимогами чинного законодавства.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Барабаш О. В., Бусько М. Б., Істоміна К. Ю., Муқан Н. В. Теоретико-методологічні аспекти дослідження розвитку неперервної освіти у Канаді: колективна монографія. Львів: Панорама, 2018. 212 с.
2. Березівська Л. Д. Реформування шкільної освіти в Україні у ХХ ст.: монографія. Київ : Богданова А. М., 2009. 406 с.
3. Березюк О. С., Власенко О. М. Дидактика: теорія і практика: Навчально-методичний посібник для студентів гуманітарних факультетів. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. 212 с.
4. Бех І. Д. Виховання особистості: сходження до духовності. Київ: Либідь, 2006. 272 с.
5. Бех І. Д. Виховання особистості: у 2-х кн. Київ : Либідь, 2003. Кн. 1. 278 с; кн.2. 342 с.
6. Вихрущ А. В. Вихрущ В. О., Романишина Л. М. Загальні основи андрагогіки: підручник. Тернопіль : Крок, 2018. 351 с.
7. Вихрущ В. О. Андрагогічна парадигма: загальнонауковий контекст: монографія. Тернопіль : Крок, 2019. 417 с.
8. Вихрущ В. О., Козловський Ю. М. Методологія та методика наукового дослідження: навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 328 с.
9. Вихрущ В. О., Козловський Ю. М. Методологія та методика наукового дослідження: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 336 с.
10. Вихрущ В. О., Козловський Ю. М., Ковальчук Л. І. Основи наукових досліджень у галузі педагогіки : підручник. Тернопіль: Крок, 2017. 340 с.
11. Вишневецький О. І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: посібник для майбутніх аспірантів вищих навч. закл. Дрогобич: Коло, 2003. 180 с.
12. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : Методичний посібник для майбутніх аспірантів магістратури. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 316 с.
13. Власова О. І., Марушкевич А. А. Основи психології та педагогіки: Підручник. Київ : Знання, 2011. 333 с.
14. Гелеш А. В. Державна система забезпечення якості вищої освіти: навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 180 с.
15. Горохівська Т. М. Історія педагогіки : практичні аспекти: навчальний посібник. Дрогобич : Посвіт, 2022. 188 с.
16. Горохівська Т. М. Методичні засади розвитку професійно-педагогічної компетентності викладачів фахових дисциплін технічних закладів вищої освіти : навчальний посібник. Дрогобич: Посвіт, 2020. 164 с.
17. Горохівська Т. М. Розвиток професійно-педагогічної компетентності викладачів фахових дисциплін технічних закладів вищої освіти: монографія. Дрогобич: Посвіт, 2020. 452 с.
18. Горохівська Т. М. Формування світоглядної культури майбутніх вчителів історії у процесі фахової підготовки: монографія. Дрогобич : Посвіт, 2023. 220 с.

19. Долінська Н. В., Козловський Ю. М., Муқан Н. В. Педагогічна підготовка викладачів в університетах США: колективна монографія. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. 160 с.
20. Дольнікова Л. В., Муқан Н. В. Професійна педагогіка: навчальний посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2021. 324 с.
21. Енциклопедія освіти: Акад. пед. наук України; Головний ред. В. Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
22. Зайченко І.В. Педагогіка: підручник для студентів вищих навч. закладів. 3-е вид. Київ : Видавництво Ліра-К., 2016. 608 с.
23. Ієвлев О. М. Професійно-педагогічна мобільність викладача: навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 136 с.
24. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах: навчальний посібник / А. А. Сбруєва, М. Ю. Рисіна, Н. Г. Осьмук; за заг. ред. проф. А. А. Сбруєвої. Суми : ВВП «Мрія», 2015. 250 с.
25. Козіброда Л. В. Соціалізація учнів з особливими освітніми потребами в умовах шкільного середовища: розвиток теоретико-методологічних основ (кінець ХХ – початок ХХІ ст.): монографія. Ужгород: ТОВ «Рік-У», 2020. 216 с.
26. Козловський Ю. М. Інтеграційні процеси в професійній освіті: методологія, теорія, методики: монографія. Львів: Видавництво «Львівської політехніки», 2018. 420 с.
27. Козловський Ю. М. Методологія педагогічного дослідження: навчальний посібник. Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2018. 196 с.
28. Козловський Ю. М., Ортинський В. Л., Дольнікова Л. В. Педагогіка: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 372 с.
29. Козловський Ю. М. Сучасні виклики професійної освіти: колективна монографія / Ю. М. Козловський, О. О. Стечкевич, І. М. Козловська, О. Н. Якимович, Я. В. Ільчишин. Львів: Сполом, 2018. 440 с.
30. Муқан Н. В., Гаврилук М. В., Миськів І. С., Яремко Г. В. Лідерство в освіті Великої Британії: порівняльно-педагогічний дискурс: колективна монографія. Львів : Панорама, 2019. 176 с.
31. Муқан Н. В., Гелеш А. В. Академічна доброчесність і якість освіти: навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2023. 338 с.
32. Муқан Н. В., Дольнікова Л. В. Професійна педагогіка: словник термінів і понять: словник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2023. 160 с.
33. Носкова М. В. Дистанційне навчання у професійному розвитку вчителів закладів загальної середньої освіти: монографія. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2023. 348 с.
34. Носкова М. В. Інтернет-технології в діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу: монографія. Львів: Видавництво «Левада», 2017. 219 с.
35. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості: Підручник. Київ: Міленіум, 2006. 344 с.
36. Сікорський П. І. Моделювання нових навчальних технологій у закладах вищої освіти: монографія. Львів : Сполом, 2020. 228 с.
37. Сікорський П. І. Освітній менеджмент: сто порад директору школи: підручник. Львів: Сполом, 2018. 453 с.

38. Сікорський П. І. Педагогічні, соціально-економічні та державотворчі погляди І. Франка: монографія. Львів: ФОП Бадікова Н. О., 2017. 80 с.
39. Сікорський П. І. Теорія і практика управління навчальним закладом: підручник. Львів: «Сполом», 2019. 405 с.
40. Стечкевич О. О. Організація уроків виробничого навчання: компетентнісний підхід: навчальний посібник. Київ: Педагогічна думка, 2013. 128 с.
41. Швай Р. І. Методика викладання у загальноосвітньому навчальному закладі: навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 112 с.
42. Швай Р. І. Педагогіка творчості: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 200 с.
43. Шевчук Г. Й. Професійна педагогіка: навчальний посібник. Львів: Сполом, 2022. 156 с.
44. Allen, I. E., & Seaman, J. (2008). *Staying the Course: Online Education in the United States*. Needham MA: Sloan Center for Online Education.
45. European Commission/EACEA/Eurydice, 2018. *The Structure of the European Education Systems 2018/19: Schematic Diagrams*. Eurydice Facts and Figures. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
46. European Commission/EACEA/Eurydice, 2019. *Digital Education at School in Europe*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
47. Havran M. *Development and modernization of pedagogical and psychological sciences: experience of Poland and prospects of Ukraine*. Vol. 1: колективна монографія / М. Havran, V. Havran, В. О. Вихрущ, С. В. Гуменюк. Lublin : Baltija Publishing, 2017. 336 с.
48. Knowles, M.S. (1973). *The adult learner: a neglected species*. Houston: Gulf.
49. Kozlovskiy Y. *Education: individual and social dimensions* : колективна монографія. Lviv: Spolom, 2013. 216 с.
50. Kryshtanovych M. *Modern higher education in the context of european integration challenges*: колективна монографія / М. Kryshtanovych, Н. Bushchak, V. Vyhrushch, Т. Horokhivska, О. Iyevlyev, Р. Sikorskyi, І. Kolodii, N. Kolodiy, R. Shvay, N. Morska, S. Kryshtanovych, M. Gołoś, Y. Kozlovskiy, I. Kozlovska, Н. Shayner, А. Vykhruhshch, G. Koval. Chełmie: Wyższa Szkoła Stosunków Międzynarodowych i Komunikacji Społecznej w Chełmie, 2019. 192 с.
51. Nataliya Mukan, Yuliana Lavrysh, Oresta Klontsak, Olena Mukan, Tetiana Horokhivska, Oleh Stechkevych. *Academic service-learning as a factor for the development of autonomous learning skills at universities*. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. 2021. Vol. 13, № 1. P. 54–70.
52. Mukan N. *Modern university education: approaches, methods, and findings* = Сучасна університетська освіта: підходи, методи, здобутки: колективна монографія / N. Mukan, L. Stoliarchuk, K. Martsikhiv, O. Kaminska, S. Kravets, Y. Matviiv-Lozynska, N. Zhorniak, M. Havran, O. Bahlai, Y. Zakaulova. Lviv: Spolom, 2020. 124 с.
53. Mukan N. *Tradycyjne podejście i nowe perspektywy w nauczaniu języków obcych*: колективна монографія / N. Mukan, I. Baybakova. Gliwice, Poland: Silesian Technology University, 2018. 194 с.

54. North American scholars of comparative education: examining the work and influence of notable 20th century comparativists: edited by Erwin H. Epstein (Oxford Studies in Comparative Education, Series editor: David Phillips), London and New York, Routledge, 2020, 204 pp.

55. OECD (2019), Education at a Glance 2019: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/f8d7880d-en>

56. Staude, Edmund, «National Education Systems in the European Union» (2011). All Theses and Dissertations (ETDs). 458. <https://openscholarship.wustl.edu/etd/458>